

Preek over Esther 2:19 - 3:15

Broeders, zusters,

Oneerlijk vindt u niet? Mordechai heeft nog niet zo lang geleden een aanslag op koning Ahasveros voorkomen en in plaats van Mordechai krijgt nu Haman een hoge positie. Hij mag met de eer strijken. Je zou zeggen: geen wonder dat Mordechai weigert te buigen. Misschien herken je daar wel wat van. Je hebt iets goeds gedaan voor iemand, of een idee geopperd op je werk of in de kerk, maar iemand anders ontvangt de complimenten. En voor je het weet wordt jij vergeten. Vervelend is dat.

Het doet een beetje denken aan Jozef in de gevangenis. Hij legt in de gevangenis de dromen uit van de schenker en de bakker, maar zodra die schenker weer terug is aan het hof van farao vergeet hij wat Jozef voor hem heeft gedaan.

Misschien hebben zulke gevoelens bij Mordechai meegespeeld, we weten het niet. Maar eerlijk gezegd denk ik dat hier meer aan de hand is.

Haman is populair geworden. Alleen vraag niet hoe. Haman wordt namelijk niet voor niets een Agagiet genoemd. Dat wil dus zeggen dat hij van Agag afstamt. Hij is een Amelekiet. Amelekieten daar moet je voor oppassen. Weet je nog wat ze Israël hebben aangedaan tijdens de reis door de woestijn. Ze hebben Israël aangevallen, maar niet in een eerlijk gevecht, maar in de achterhoede. Dat is de plaats waar de zwakken zich bevinden, de bejaarden, de vrouwen en kinderen. Typisch Amelek. En de appel valt niet ver van de boom. Zo iemand is deze Haman ook. Hij heeft zich weten omhoog te werken over de rug van een ander. Haman gaat, als hij er zelf beter van kan worden, over lijken. En zo heeft Haman het ver geschopt. Hij is populair geworden. Haman is de eerste minister in het Perzische rijk geworden. Overal waar Haman z'n neus laat zien gaan de mensen plat op hun gezicht. En dat is begrijpelijk. Zo'n onberekenbare Agagiet kun je maar beter te vriend houden. En helemaal als de koning het bevel heeft gegeven om hem met respect te behandelen. Je hebt gewoon geen keus....

Of is die keus er wel? Als je om je heen kijkt zie wel dat iedereen buigt. Iedereen? Nee er is er één die niet buigt, Mordechai de Jood weigert.

Tot nu toe had Mordechai niet echt z'n best gedaan om als Jood 'uit de kast' te komen, hij deed gewoon aan alle plichtplegingen mee. Maar nu wordt dat anders. Aan alles zit een grens en die grens is voor Mordechai nu bereikt. Door de knieën gaan voor deze Agagiet is voor hem als Jood teveel gevraagd.

Misschien herken je daar zelf ook wel iets in. Je kunt best lang meegaan in de manier van

zaken doen op je werk, totdat het begint te schuren en je het gevoel krijgt dat je je geweten geweld aan moet doen. Of je hebt altijd met personeelsuitjes mee kunnen doen en in eens gaan je collega's een grens over die jij niet over wilt, omdat de feestelijkheden beestachtige trekjes krijgen. En dan kun je maar zo ineens alleen staan. Je voelt dat dit niet goed zit. Je moet je vrouw en kinderen ook recht in de ogen kunnen kijken, en je broeders en zusters in de kerk. Wat daar gebeurt, gaat regelrecht in tegen Gods woord. Dan maar liever alleen staan. Wat een ander ook maar denkt, je doet niet mee.

En natuurlijk, dan gaan de mensen vragen stellen. Dat gebeurde bij Mordechai ook: waarom ben je ineens spelbreker, waarom overtreedt je het gebod van de koning? Niet eens vijandig, eerder nieuwsgierig. Je moet toch wel een hele goede reden hebben om te weigeren. Je kunt maar zo in de problemen komen, als je willens en wetens weigert de koning te gehoorzamen. Heeft het misschien met je geloof te maken, Mordechai? Mordechai houdt z'n rug recht. De reden die hij opgeeft is dat hij een Jood is!

Het lijkt wel een beetje op wat de christenen in het Romeinse Rijk overkwam. Christenen belijden dat Jezus hun Heer – hun Kurios – is, terwijl de Romeinse keizer verlangde dat hij als heer vereerd zou worden. Ook dan wordt er een grens bereikt. Wie Jezus als Heer belijdt kan niet ook de keizer als god vereren. En zo'n houding roept vragen op. Je vraagt om problemen. Waarom zet je je leven op het spel door ongehoorzaam te zijn aan de machthebber die boven je gesteld is. En wie vandaag op z'n werk weigert mee te doen met onzuivere praktijken kan maar zo z'n carrière verspelen. Het kan je heel wat kosten. Maar Mordechai blijft weigeren. Iedere keer weer staat hij daar, de rug recht en met opgeheven hoofd. De mensen gaan zich afvragen: zou hij het vol houden? Zou hij niet toch een keer zwichten als het vuur aan z'n schenen wordt gelegd? Die vraag mogen wij ons natuurlijk zelf ook stellen. Houden wij het vol en blijven wij staande? Ook als wij moeten leven in een omgeving waar nog nauwelijks rekening met God en Zijn woord wordt rekening gehouden? Of is dan het laatste woord aan de Hamans van deze tijd?

Mordechai bekent kleur. Hij is een Jood. Dat is de reden dat hij weigert. Heel lang was er bij Mordechai niet veel te merken van z'n afkomst. Zelfs z'n naam doet meer denken aan de Perzische god Marduk dan aan de God van Israël.

Mordechai heeft Esther niet voor niets opgeroepen zich gedeisd te houden over haar afkomst. Maar nu is er een grens bereikt. Hij verbreekt de stilte. "Ik ben een Jood"! Ik behoor tot Gods volk. En daarom weiger ik te knielen voor iemand die geen ontzag heeft voor de God van Israël en voor iemand die een gruwelijke afkeer heeft voor Gods volk.

Daarom sta ik hier. Ik kan niet anders. Ik kan m'n afkomst niet verloochenen.

En dan komt de ware aard van de Agagiet Haman naar boven. Het was hem eerst nog niet eens opgevallen, maar nu zijn dienaren hem erop hebben gewezen, ziet hij niet de hele schare die buigt, maar die ene Jood die niet buigt. Tot nu toe had hij gekickt op het applaus van de massa, maar deze Jood bederft voor hem de lol. Haman is woedend. Hoe durft die Jood zijn hoogheid aan te tasten. Die houding vraagt om maatregelen. En stevige ook. En zo'n gebeurtenis staat natuurlijk niet op zichzelf. Als dit de manier van doen is onder die Joden dan moet de rest er ook aan geloven. Haman de Agagiet toont zijn ware gezicht. Hij is met zijn plan om het hele volk uit te roeien de verpersoonlijking van de duivel, zoals eeuwen later Adolf Hitler dat was. De jodenhaat van Haman en de haat van Hitler is meedogenloze haat tegen de God van Israël.

De principiële houding van Mordechai heeft niet alleen gevolgen voor hemzelf, maar ook voor zijn volk. Dat kan maar zo gebeuren. En daarom moet je wel weten wat je doet. Want je kunt ook met je rechtlijnigheid je broeders en zusters onnodig in een kwaad daglicht stellen. Waardoor je alleen bereikt dat de hele samenleving over je geloofsgenoten heen rollen.

Mordechai blijft staan. Hij kan niet anders.

Haman gaat voortvarend te werk met zijn duivelse plan. Heb je gezien dat hij de eerste stappen maakt voordat hij er met de koning over spreekt. Haman laat het pur – dat is het lot – werpen. Zo doe je dat. Je moet de goden wel om hun leiding vragen bij de stappen die je gaat ondernemen. Als volleerd afgodendienaar raadpleegt hij de goden om het juiste moment te bepalen.

Pas daarna gaat Haman naar Ahasveros de koning.

Uiteraard rept Haman met geen woord over Mordechai. Als je die naam noemt heb je kans dat je geen groen licht krijgt voor plan. Mordechai heeft nog niet zo lang geleden het leven van de koning gered.

Vandaar dat Haman zegt *'er is een volk dat verstrooid en afgezonderd is onder alle volken in uw rijk. Hun wetten zijn anders dan die van alle volken. En er is niemand van hen die uw wetten gehoorzaamt. Daarom past het u niet om hen met rust te laten'*.

De slimme Haman noemt niet eens de naam van het volk. 'Er is een volk' wekt de indruk dat het om een klein groepje mensen gaat. Zo'n raar groepje, met van die aparte gebruiken. Eigenlijk wil iedereen ze wel kwijt. Maar ze zijn met hun eigenzinnigheid niet ongevaarlijk. Met hun eigen manier van doen gaan ze wel tegen het gezag van de koning

in. En een beetje koning kan dat niet over zijn kant laten gaan.

Een paar weken geleden hebben we gezien dat Ahasveros al angstig werd omdat z'n eigen vrouw niet naar zijn pijpen danste. Haman wist maar al te goed dat bij deze zelfingenomen koning geen plaats is voor ongehoorzame groepjes mensen.

Eigenlijk is er geen woord onwaar wat Haman zegt. En toch is het door de duivel ingekleurd. De slang in het paradijs wist ook met halve waarheden te bereiken dat er vijandschap ontstond tussen God en de mens. En hier zien we Haman dezelfde tactiek gebruiken om Gods volk te vernietigen.

Maar wat hij zegt klopt. Er is een volk dat verstrooid en afgezonderd van de heidenvolken is. Nergens zijn ze echt thuis, omdat ze het volk van God zijn. Ze hebben hun eigen gebruiken. Eigen voedselwetten, een eigen rustdag. Er is niets nieuws onder de zon. En dat maakt dat het Joodse volk vaak de zondebok is. Je zult maar uitverkoren zijn. Inmiddels zijn we 2500 jaar verder en nog altijd krijgen Joden de schuld als er iets in de wereld gebeurt. Nieuws rondom het Joodse volk wordt geregeld antisemitisch ingekleurd. Ook in ons land zijn er stadswijken waar je niet veilig met een keppeltje doorheen kunt lopen. Ook vandaag zijn er zelfs mensen die beweren dat de holocaust eigenlijk wel meeviel. Het wordt afgedaan als joodse propaganda. Onlangs was er weer de herdenkingsdag van de holocaust. Ik heb het niet nagerekend, maar onlangs las ik dat als we voor ieder holocaust slachtoffer één minuut zouden stil zijn, we elf jaar lang onze mond zouden moeten houden. Het vraagt om onderscheidingsvermogen om de geesten te onderkennen die achter het spreken over Gods volk zitten. Toen Jezus zei: *'wat jullie aan de minste van mijn broeders hebt gedaan, dat heb je aan Mij gedaan'* had Hij volgens veel bijbeluitleggers, en ik deel die mening, zijn broeders naar het vlees voor ogen, zijn Joodse volksgenoten.

Haman put uit een ander vaatje. Een duivels giftig vaatje. *"Als de koning het goed vindt, laat er dan een wet uitgeschreven worden, dat dit volk wordt omgebracht"*. O ja, over de financiën hoeft de koning niet in te zitten. Haman zal ervoor zorgen dat er aanzienlijk bedrag in de schatkist gestort wordt. Sommige uitleggers wijzen erop dat dit een verdubbeling zou zijn van de inkomsten van het Perzische rijk. De koning zou in één keer z'n jaarinkomen verdubbeld. Dat zal hem wel aanspreken, moet Haman gedacht hebben.

Hij had het goed ingeschat. De koning geeft groen licht. Hij neemt de zegelring van z'n hand en geeft die aan Haman. Zo draagt hij het gezag over aan deze Jodenhater, Haman, de Agagiet.

Ahasveros levert Gods volk zo maar over aan de tegenstander. Hij vraagt niet eens om

welk volk het gaat. Opnieuw gaat Israël door donkere, dreigende tijden. En Haman krijgt de vrijheid om te doen wat hij niet laten kan.

Er lijkt geen ontkomen meer aan. Schrijvers van de koning worden aan het werk gezet om de leiders in het grote rijk aan te schrijven. Op de dertiende van de twaalfde maand zullen alle Joden, van knaap tot grijsaard, zelfs kinderen en vrouwen uitgeroeid. Zoals Amalek het volk ooit aanviel in de achterhoede, op de plek waar de zwakkeren zijn, zien we hier dat deze Amalekiet er niet voor terugdeinst om deze zwakkeren in koele bloede om te brengen.

De brief werd verzegeld met de zegelring van de koning, zodat het in beton gegoten is, zoals het de Meden en Perzen betaamt.

Dit kan maar één ding betekenen. Dit is het einde!

Ons Bijbelgedeelte houdt hier op. De dreiging is groot voor Gods volk. Maar in het vervolg van het boek zullen we zien dat God niet los laat. Al gaat het door de diepte heen. Zoals het in het verleden ging, na honderden jaren kwam er bevrijding uit de slavernij in Egypte en bracht God zijn oogappel in hun eigen land.

En zoals het in de vorige eeuw ging. Na eeuwen van verstrooiing, uitlopend op de Holocaust, heeft God zijn volk opnieuw thuis gebracht in hun eigen land.

In die zin zullen we als gelovigen in de God van Israël onze ogen goed moeten openhouden wat God in deze tijd aan het doen is. Ezechiël (37) profeteerde ooit over Israël dat het volk dat dood leek weer tot leven kwam. De dorre doodsbeenderen kwamen tot leven. Dat zou maar zo op het herstel van het land kunnen wijzen. Maar Ezechiël gaat verder. Het volk zal ook geestelijk herstellen. In onze tijd zien we dat steeds meer Joden tot geloof komen in Messias Jezus. En het zijn deze messiaanse Joden die zich inspannen om hun volksgenoten te bereiken met het Evangelie.

Bijzondere tijden.

Ik denk dat dit de twee toepassingen zijn die we mee mogen nemen uit het verhaal van Haman en Mordechai.

De eerste is dat er ook vandaag momenten kunnen zijn dat we net als Mordechai de rug recht moeten houden en niet buigen voor zaken die regelrecht tegen Gods woord ingaan. Tegelijkertijd vraagt dat onderscheidingsvermogen. Wanneer doe je goed aan Gods zaak en wanneer besmeur je de naam van God en je geloofsgenoten? In een van m'n columns heb ik ooit de vergelijking gemaakt tussen hooligans en fans. Een hooligan zet de voetballerij in een negatief daglicht, een enthousiaste fan maakt positieve reclame. Ook het

christendom heeft z'n hooligans, als op bepaalde momenten bewogenheid en compassie gevraagd wordt, geeft het geen pas om mensen met jouw wetten en regels om de oren te slaan. De rug op het goede moment recht houden vraagt om onderscheidingsvermogen van de Heilige Geest. En laten we daar dan maar veel om bidden.

De tweede toepassing is oog hebben voor Gods handelen in de geschiedenis. Laten we de minste broeder van de Here Jezus, het Joodse volk, steunen, maar ook uit liefde erop wijzen als hun handelen naar andere volken te hard en te liefdeloos is. Je hoeft door achter Israël te staan het heus niet altijd met hun politieke handelen eens te zijn.

In het vervolg van het verhaal zal Esther voor haar volk op de bres gaan staan. Zullen wij dat ook maar biddend doen? Bidden voor de vrede van Jeruzalem, zoals Psalm 122 zegt. "Heer, wilt U de ogen openen van Uw volk, voor hun grote broer Jezus. Dat ze mogen zien dat Hij hun Messias is, de lijdende Knecht, maar ook de komende Koning.

En vergeef ons Heer dat we zo vaak in de weg hebben gelopen. Wij schreven Uw volk af, stelden onszelf in hun plaats. Zelfs met de Bijbel in de hand.

Daartoe hadden we het recht niet. Wij zijn maar wilde loten, geënt op de stam van Uw beloften. Maar U kunt de weggebroken takken opnieuw enten. Want er komt een eind aan de gedeeltelijke verharding van Uw volk en dan zal gans Israël behouden worden (Rom.11:25). We zien er naar uit Heer dat U komt en een eind maakt aan het lijden van Uw volk en dat er voor altijd vrede zal zijn in Israël en vanuit Israël over de hele wereld.

AMEN

Januari 2019
G.P. Hartkamp
Wapenveld